

PAWEŁ PEDRYCZ

Instrumenty kształtowania przestrzeni a idea małego miasta.

Propozycje do systemu urbanistyczno-architektonicznego

SŁOWA KLUCZOWE

prawo planistyczne, wzorce urbanistyczne, planowanie ruralistyczne,
obszary niemetropolitarne, wernakularne dziedzictwo

STRZESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

Małe miasta stanowią istotny element polskiego krajobrazu zurbanizowanego i ważny składnik materialnego dziedzictwa. Obecnie doświadczają jednak kryzysu ekonomicznego, społecznego oraz przestrzennego. Celem niniejszej pracy jest obiektywne zidentyfikowanie głównych problemów przestrzeni polskich miasteczek a także poszukiwanie kroków naprawczych na polu urbanistyki – w szczególności procedur planistycznych i budowlanych.

1. W pierwszej części dokonana została definicja przestrzennego *kodu genetycznego* polskich miasteczek, rozumianego jako *zestaw cech i relacji*, które są dla nich typowe. Wskazane zostały referencyjne właściwości zarówno dla całości miasteczka, jak i dla jego elementów składowych: przestrzeni publicznej, budowli publicznych i budowli prywatnych.
2. W następnej kolejności zbadana została praktyka regulowania przestrzeni w miasteczkach województwa świętokrzyskiego oraz stan ich przestrzeni w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanego *referencyjnego zestawu cech*. W wyniku tych kroków zaobserwowano, że ogólna kondycja przestrzenna miasteczek jest zła, przy czym zastosowanie konkretnych instrumentów planistycznych (spośród obecnych w polskim systemie) nie miało istotnego wpływu na wyniki. W szczególności okazało się, że obecność Planów Miejscowych nie zapewnia korzystniejszych efektów przestrzennych niż wydawanie Decyzji o Warunkach Zabudowy. Na tej podstawie wyciągnięty został wniosek o nieodpowiedniej konstrukcji obecnego systemu planistycznego wobec małych miast w Polsce.
3. Wobec wskazanych wad podjęta została próba identyfikacji mechanizmów o większym potencjale generowania małomiejskiego ładu przestrzennego. Opisane zostały trzy przypadki procedur regulujących przestrzeń: z Włoch, Szwajcarii i Portugalii różniące się kontekstem oraz logiką działania. Na podstawie ich analizy sformułowana została syntetyczna lista cech i mechanizmów, która może stać się wytyczną dla reformy polskiego systemu – w zakresie przestrzeni małych miast.
4. We wnioskach końcowych zaproponowany został szkic autorskiej propozycji procedury planistycznej dla małych miast polskich. Założeniem dla tej procedury jest:
  - » uzyskiwanie ładu przestrzennego zgodnego ze zidentyfikowanym kodem genetycznym miasteczka,
  - » odpowiadanie na zidentyfikowane w toku badania wady obecnego systemu,
  - » zastosowanie sprawdzonych elementów metod stosowanych za granicą;

Paweł Pedrycz
5 IV 2019